

A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG
NEK KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indult BÉTSBŐL Szeredán 2. Decemberben 1789.

Bétsi Tudósítások.

A' F. Tsászár szenvedhető egészséges állapotban
vagyon, és hól kotsizni, hól lovagalni látni
fokszor vagyon Szerentsénk ő Felségéhez.

A' meg meg-nem vett *Orsova* várának 2 halha-
tatlan vitézségü ostromlói, u. m. *Ferentz* fő Hertzeg
és *Pelegrini*, a' múlt Szombaton Szerentsésen vizlza
érkezének Bétsbe, és Vasárnap vala-is Szerentsénk
szemlélélekhez. A' F. Hertzeg friss és egészséges; a'
szine, a' külső levegön való járástól fokot magya-
rasodott.

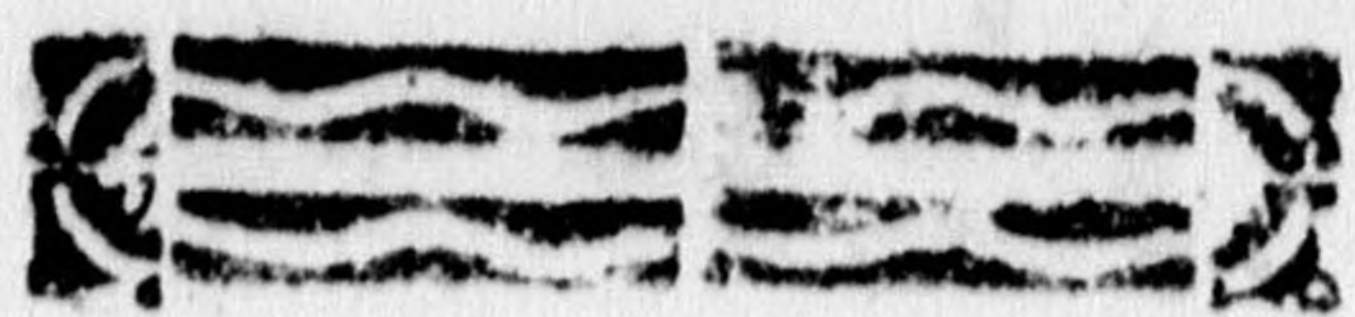
Bétsen kívül a' tér-mezőben egy ugy nevezett
Gloriét; az az: Nyári mulató; vagy a' Nyári-tábo-
rozások' kedvéért épitetett igen izép mulató-háza
vala ő Felségének, hól a' jelen-való időben tsak

eggy ember lakik vala ennek őrzésére. Ezen Fels. Tsászári alkalmatofság, a múlt Szombaton délutáni 2 óra tályban, Isten tudja mitsoda tüztől, meggyúlván, egész estvéli 8 óráig éget, és földig le-égett, minthogy nagy része fából vala építve, és magában sok fából lévő készüléteket foglal vala. Ezen épület a' Városon kívül távülloiska lévén, míg a' vízzel fetskendező mesterséges óltó eszközöket Bétsből oda ki-vitték volna tsak ugyan nagyobb része el-égett volna, azért óltására sem menének, hanem a' Bétsi nép fel tudólván a' Béts-vára fokaira onnan nézi vala a' tüzet; ő Felségéről pedig a' mondatik, ez alkalmatofsággal, hogy mondotta légyen: „*Hadgyátok égni, hogy gyönyörködjék benne a' ki meggyújtotta!!* Azonban ennek meggyuladásának oka még nem tudatik.

Itt Bétsben sokon azt beszéllik, hogy már a' *Kurir* meg-érkezett volna a' múlt szombaton azon hirrel, hogy *F. Kristina* fő Hertzeg asszony, *Hertz. Albert* és *Trautmansdorf* Brüsszelből Koloniába érkeztenek volna, az ide-való Papi-Fejedelemnek fő Hertzeg *Maximiliánnak* atyafiságos látogatására, és azt is beszéllik, hogy *Kobentzel* Ur fogna Katholikum Belgiumba menni tellyes hatalommal — az idő meg-mutatja, igaz é vagy nem? — Vólt F. Királyi Udvari-Tanátsos született Gróf *E*** Ur ő Nagysága, és a' Budai *Septemvirális Táblán* vólt nagy érdemü Tanátsos * — — Ur, hivatalbéli tsendes nyugodalmat nyertenek magoknak Oktobernek végéről Novembernek elején!!

A' *Zemlinből* Nov. 19-dikén költ Tudósítálok-szerint, *Generál Cternal* rész-szerint a' kemény idő, rész szerint az ellenségnek hathatos ellent-állása miat a' *Tzokol* eránt el-kezdett munkát félben szakasztotta, és *Sergének* némely részit a' *Kordonba* vezetvén, más részével *Sabátsba* viláza-érkezett. — A' *Belgrádi Görög Püspök Popovits Dénes* Ur, az ott maradott néppel edgyütt, az *Auftriai Udvarhoz* való hivségét hittel petsételte, és minden *Protopopák* kal

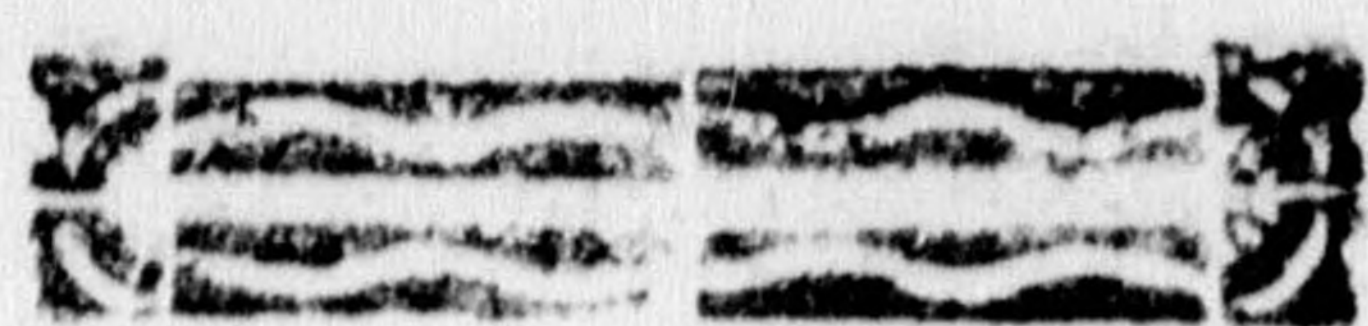
kal (Esperest) körül belől, hól tsak F. Ts. Királyi katonák feküsznek ezt tselekedtette. — Ma a' Görögök a' Szt. *Mihály* innepét inneplék, és hálát adának az Istennek, hogy a' Török Rabszolgaság alól őket ki-szabaditá. — A' Serviai lakások, kik a' Háború alatt Serviából hozzánk takarodtának vala által, most mennek már haza Serviába. — Azok a' közösülö hidak, mellyek *Bésánián* alól és feljül valának, el bontattak, és ezek helyet a' Száva homlokám építették egy hid, mely által a' *Zemlin* és *Belgrád* között való közösülés nagyon meg-könnyebbített.

Horváth-országból más bizonyos hirt nem tudunk, hanem tsak azt, hogy itt a' *Skutari Basa* egy számos Sereggel meg-jelent, melynek igazságát minden tudósító Levelek egy szivel és szájjal erősítik. — *Kralovkhányról* azt írja a' *Zágrábi Nov. 8-dikán* költ ujság: „A' Törökök *Dobrotinnál*, *Novihoz* nem mezfize egy 20-ezerből álló Táborba gyűltenek, hól maga a' *Skutari Basa*-is Sergével edgyütt jelen nagyon; és ezen Basa már itt-is jelét mutotta a' maga kegyetlenségének; mert egy *Basának* tulajdon kezével vevé fejét azért, hogy *Dubitát*, *Novit* 's t. miért nem védelmezte. — A' minden-felől bé-jött Tudósítások-szerint, a' *Skutari Basának* veszedelmes *Plánumát* az *Una-vizének* ki-ütése akadályoztotta meg, hogy ő a' 2-dik *Bánál* Regementre való bé-ütését tökéletességre nem vihette: már most a' száraz szélek-felől jár mint az ordító Oroszlány, és keresi kit el-nyelhesen. — Egy néhány napokkal ez előtt rettentő lárma támoda itten; az egész 2 dik *Bánál* katonaságnak ki-kelleték állani és el-indúlni; kik még máig sem jöttenek-vissza. — Az egész széleken körül belől lévő faluk, minden tselédjeikkel és barmaikkal kéntelenítettnek vala magokat nagy hirtelenséggel bejebb vonni, és a' rettenetes félelem és költözkedés igen nagy vala. Köszönnyük az *Unna-vizének*, hogy a' *Skutari Basának* illy hatalmason ellent állott,

Horvátországából Károlyvárból Nov. 13-dikán ezt írják egy tudósító Levélben: „ A' Skutari Basa, a' nagy Arvizek miatt, a' Novi Környékéről Biháts-felé költözött, és Koranitzza körül keres magának rést a' bé-ütésre; melyre nézve az egész Likai Kordon öszve-húzta magát, és elé-mozdult; de az Unna és Kulpa-vize ki-ragadták kezekből az ellent állást. — A' Skutari Basa azért az idén igen kevésre, vagy semmire sem mehetvén, az Unna és a' Kulpa haragos vizei miatt, az Unnának talpára 100-at, a' Kulpa vizének házára pedig 50-ent vágotván, az ott körül-belől lévő Török városoknak Helytartóival olyan edgyezésre lépett, hogy az ő vele lévő népét vegyék-bé a' Városba, és a' télen tartsák-ki. Ő most a' télre vissza-megyén Albániába, tavaszszal még több népet is hozván magával, az idei tsávéban maradott Plánumját tavaszszal tökéletességre viszi. —

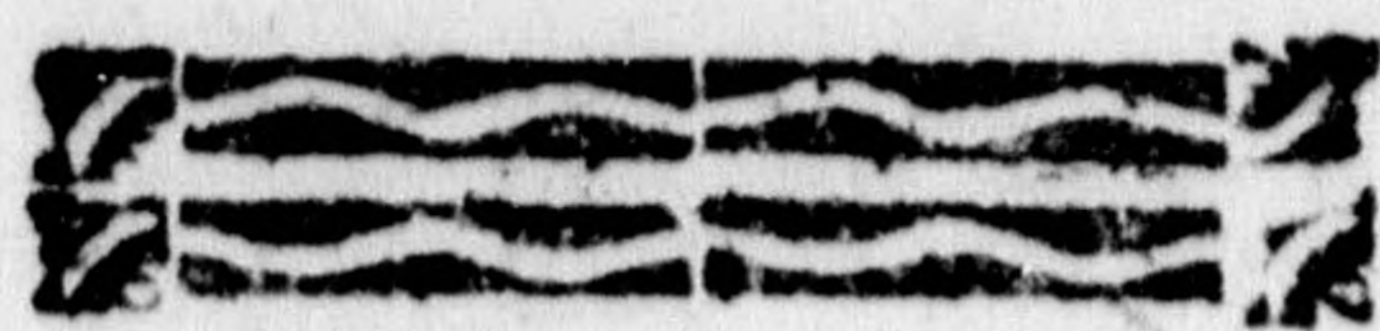
Ezen, külömben nagy eszü és meg-rettenthetetlen bátorságú fene Vad — a' Skutari Basa; kiről még máig is azt hiszik némellyek, hogy egy Klasmomból szökött Domokos szerzetebéli Barát lett volna valaha, az Orsovai Basának — kiről bizonyosnak hirlelik, hogy született Anglus, és hogy ennek előtte tsak 6 esztendővel lett volna Törökké — kedves barátja edgyik Kökény, a' másik Galagonya — mind a' ketten ollyon izü gyümöltseknek lenni mondotnak, kikbe tsak belé harapni is nagyon savanyó. — Az Orsovai Basa a' leg-keményebb ágyu tüzzel felelt a' Ludon követjének, midön utol-szor kéri vala-fel a' várat. Nov. 19-dik és 20 dikán meg-probálta Laudon Orsovát a' leg-nagyobbik tüzzel: de minthogy az a' része, mely felől lőhötni lehet tsupa köszikla, bajos rést tsinálni a' váron; a' Duna felől való ösvény pedig olly keskeny, hogy jó móddal tsak meg sem fordithatni az ágyut; azért Orsova a' télen tsak körül lészzen szálva, föld kunyhókban dohányazó katonákkal, és Tavaszszal fogja a' Márs Tábláján végzeni pörét. Azt mondják, hogy az Orsovai Basa a' Laudon első fel-ké-
ré-

résére Kapitulálni akart volna oly feltétellel, hogy csak az üress Várat adja által, és minden ágyukat, és valami csak a' Várban találtatik mindent el-költöztethessen; de ezt *Laudon* meg-nem engedte. *Gládova* egy kemény kőfalakból álló és kívül izmoss Sorompokkal kerített vár. Ebben most a' *Lattermann* gyalog Serge, és egy osztály *Erdödi* Húszárság vagyon őrizeten; de a' *Bránovátz* Szabadserge *Vidin*-felé annyira elé-mozdult, hogy alig van attól 4 mértföldnyire. A' *Timok* vize tályán 1 Bat. *Latterman*, 1 Bat. *Pálsi*, és 1 Batalion *Károli* gyalogjai elé mozdultak; hogy a' viz hozzászában fekvő Törököket el-üzzék, és az ott lévő hidakat el-rontsák, hogy a' Gládovában lévő népünknek tsendes Téli-szállások lehessen a' télen.

Az *Allion* hegyén lévő Táborból, egy Nov. 13-dikán költ Levélből azt olvassuk, hogy midőn a' Belgrádi Törökök 111 hajókan el-költöztenek volna, véghetetlen sok bajok vala a' mi katonáinknak itt a' jó rendet meg-tartani; mivel a' Törökök nem igen akarnak vala evezni. A' *Veteráni* Barlang körül egy Törökkel terhelt hajó a' köziklához tsapódott vala; melyből hirtelenséggel a' Török Afzsonyokat egy közelebb lévő, mi népünkkel rakadott hajóra szállitván által, ezt a' Törökök keserves szemmel nézik vala. A' jó rendet még bajosabb vala meg-tartani annakutánna, midőn 3 napok múlva az útozásban a' Basa meg-hala *Vérhasban*. (Dysentheria) Tehát a' volt Belgrádi Basa még az után meg-holt.

Midőn fő Hertzeg *Ferentz* Béts-felé indult, akkor *Laudon* Oláh-ország felé indult. — Az Oláh-országi dolgokról pedig a' *Szebeni Ujság* ezeket írja: „Hertzeg *Kóburgnak* *Bukoreftbe* való bé-metele olyan pompás vala, a' millyen csak lehetett. A' jelen lévő Papság Papi ékességgel, és minden *Bojérak* (Nemes) a' magok leg tiszteletesebb öltözetekben jövének eleibe egy órányira, tisztelik vala ötöt, és bé-késérék ötöt győzedelmi pompával a' vá.

városba, minden harangoknak hangzása között. *Kóburg* bé-szálla a' Hertzeg *Mauroyéni* Refidentiájába, melyből ő már idején koránt eblábált vala. — A' mondatik, hogy *Mauroyéni Rutsukban* (Zsurzsú Törökül) a' Nagy Vezérnél vagyon, kiről a' mondatik, hogy ő ott ujj Sergeket gyűjt. — Még az nap, midön *Kóburg Bukorestbe* bé-érkezett, a' Nemesség és Papság azon kéri vala H. *Kóburgot*, hogy más nap mingyárt az ő Jobbágyi hivségek e-ránt való kötelefségeket az *Austria Udvarhoz* hittel petsételhessék-meg. — Hogy a' H. *Kóburg* Serge meg-erősittessék, Gen. Májor *Orosz*, a' *Tömösi* Pafszusnak eddig vólt *Komendánsa* parantsolatot vett, hogy *Kimpinából*, a' hová már elé-mozdúlt vala, *Bukorestbe* mennyen, a' hová már meg-is érkezett. — Gen. *Stáder* a' maga Sergével már Nov. 11 dikén *Krájovába* meg-érkezett vala. — 13-dikban pedig H. *Hohenlohé-is* *Kimnikből* *Krájova* felé indúlt — és azok a' Sergek-is, mellyek a' *Brassónál* lévő Pafszusokról *Kimpalunga*-felé elé-mozdúltanak vala, mélyebben bé-mentek *Oláh-országba*.

Penfioval nyugodalmon lévő Generálmájor *Csödi Ur Kasán* meg-halálozott. — Generálm. *Dux De Ursei* pedig *Budán* veszedelmes nyavalyában fekszik. — *Pofonyon* keresztül a' napokban 2 rendbéli Török foglyokat költöztetének a' szélekre: kik között 13 Török Tisztek és 10 köz-emberek találtatának. Ezeket a' Törökök vissza-tserélték. — Midön a' mi előljáró Sergünk, északának idején (azt írják nekem) *Bukorestbe* bé-ment, még tsak a' gyermek-is égő gyertyával és lámpással jö vala a' mi népünk elejibe. — Midön H. *Kóburg* eleibe mentenek a' *Bukoresti* Nemesség és Papság, egy győzedelmi pompával készült lovat vittének *Kóburgnak* a' *Bojérok* ajándékba, melyre *Kóburg* azonnal fel ülven, ugy mene-bé *Bukorestbe*. H. *Kóburgat* és az egész Tiszti kart meg-vendéglék a' *Bojérok*; mely vendéglésben 40 tál étket raktanak az asztalra; és a' *Bukoresti* *Bojérok* minden ott lévő katonáknak napjára

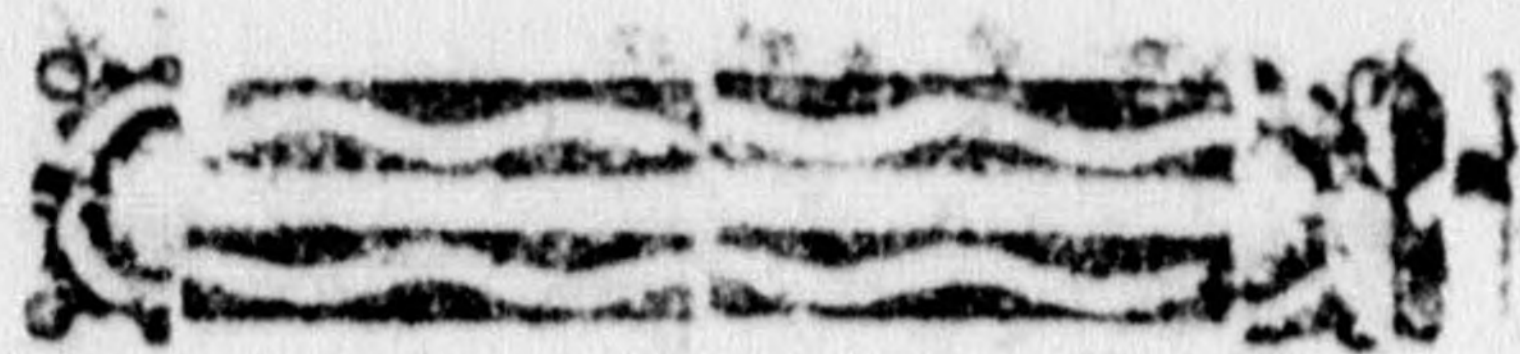

napjára más-fél font húst és 3 krajtzárt rendeltének önként. s. t.

Külső-orzági Tudósítások.

A' múlt hétfőn érkezék egy Kurir a' Bétsi Udvarnál mulatazó Orosz Követhez Hertzeg Gallitzin Urhoz *Bendertől*; ki azt az örvendetes hirt hozá, hogy Orosz Vezér H. *Repnin Bendert* Nov. 16-dikán meg alkudván, 17-dikben meg-is vette *Accordal*. A' várban 400 ágyukat és 20-ezer mázsa tüzi-port talált; minthogy ezen Vár vala minden közel lévő Táboroknak mindenestől tájok az-ólta, miólta *Mahumed* az *Otsakov* költsát a' Szt. *Nyikuláj* (*Miklós*) kezébe adta. Ez eddig *Benderről* tsalhatatlan; a' többi környülállásokat ezután fogjuk meg-tudni. Bizony! fízfa nyelvű legényeknek kelletik ezen konyos embereknek lenni! mindenütt alkuba állanak, és által-adják a' várakat — már tsak *Konstantzinpoly*-felé kelletik készülnünk, hogy a' *Szélím* szép Feleségeiből Konyha szolgálókat tsináljunk! — *Lafsan!* — ezt sugá egy valaki fülembe — még több hátra! hátha a' Törökök tsak azért adják minden várjaikat nekünk által, hogy mi ezeket óltalmazó néppel meg-töltvén, Táborunkat meggyengítsék — és ez által valami nagy *Plánumhoz* akarnak jövendőben fogni. Nem kell hinni, hogy a' Porta ilyen *Spseudo-Politikus* volna — 's azonban, ha az ágyujit mindenütt a' mi kezünkbe adja, a' meg-vett várakban, mivel lő jövendőben. — A' Télen lokot fogunk hallani; mert ideje már, hogy meg-szóllalják az, ki azt nem örömeft akarná, hogy *Austria* és az Orosz Udvar nyakára erősedjék.

Hogy légyen *Katholicum Belgiumban* a' dolog, azt lehet, a' kinek tetszik gondolni; de — némely Ujságírók azt a' hirt hozták, hogy már itt kezd a' zenebona jó rendet váltani; — mások mást beszélnek. Ha az előbb irt Belgiumi dolog igaz talál lenni a' fő Hertzeg *Alszyonról* — nem szükség innen

nen fokot írni — ki ki gondolhatja az itt lévő környül-állásokat.

Tudósítás.

Két nevezetes Könyveket bocsátott-ki Nagy tiszteletű és Tudományú *Szuhányi Xav. Ferentz Úr* az idén e' tizek alatt:

1.) NOTITIA ORBIS e variis peregrinationibus ab Illustribus Viris susceptis deprompta ac in meliorem Ordinem redacta a *Francisco Xav. Szuhányi Casoviaë* 30 xr.

2.) DIALOGI, quibus Naturalistarum, seu fortium Spirituum Virorum opiniones variis de rebus, iisque oppositæ sententiæ referuntur a *Francisco Xav. Szuhányi Casoviaë* 30 xr.

Az elsőbb tizmet viselő Könyvek már többnyire el-költek, 's csak az okból jelentetik, hogy viszont, ha szorgosan kerestetik, azok kedvéért ismét Sajtó alá fog tétetni, 's nevezetes bővítéssel tsinosítással fog viszont köz kezekre bocsátatni. Meg-haladja a' második Darab is a' ditséretet, melyek találtatnak:

Egerben: T. Pater *Leitz Leonál* Magyar Concionátor.

Gyöngyösön: T. T. *Simor János* Urnál.

Lötsén: T. T. *Lux András* Urnál.

Patakon: T. *Fléger Mihály* Urnál Ném. Káplán.

Pesten: T. T. *Stark János* Urnál a' Semináriumban.

Pofonyban: T. T. *Letzkési Mihály* Urnál a' Gen. Semináriumban.

Rozsnyón: T. T. *Töldi János* Urnál a' Püspöki Udvarban.

Szebenben: Prof. *Klohammer János* Urnál.

Szétskeresztúrbán: T. T. *Vornáts* Urnál.

Ungvárbán: Prof. *Hodermárszky* Urnál.

Váradon: Prof. *Mihálóty György* Urnál.

(A' Múzsából megyen a' D árkos.)